

GLOBAL MOLIYA TIZIMI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Akramova Aziza Abduvohidovna

TDIU talabasi

Email: azizaakramova272@gmail.com

Annotasiya

Ushbu tezisda global moliya tizimi, uning rivojlanish bosqichlari va davlatlar orasida qo'llanadigan zamonaviy tendensiyalari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Moliya tizimi, xalqaro moliya bozori, xalqaro moliyaviy munosabatlar, soliq va budjet tizimlari, moliyaviy oqim.

Kirish

Global moliya tizimning sifati jihatdan yangi holatiga o'tish mavjud bo'lib, uning asosiy funksiyasini - iqtisodiy o'sishni moliyalashtirishni amalga oshirish qobiliyati bilan aniqlanadi. Shu bilan birga, moliya tizimi moliyaviy resurslarni qayta taqsimlashni tashkil etish hamda ularni real iqtisodiyotga aylantirish bilan zarur darajada kurasha olmaydi, uning rivojlanish darajasi yangi iqtisodiy o'sish talablariga javob bermaydi. Bir nechta davlatlar ob'yektiv ravishda moliya tizimini, moliya bozorlarini, moliyaviy vositachilik sektorini rivojlantirishni jadallashtirish bo'yicha chora-tadbirlar tizimiga muhtoj hisoblanadi.

Asosiy qism

Ma'lumki, hozirgi vaqtda "moliyaviy tizim" atamasi eng keng tarqalgan va ko'pincha qonun hujjatlarida, sud qarorlarida, ijtimoiy axborotlarida, davlat rahbarining, hukumati raisining nutqlarida uchratish mumkin. Moliya tizimidagi munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarning ko'payishi, afsuski, tizimsiz, bir lahzalik xarakterga ega ekanligini ham ta'kidlash lozim. Shu bilan birga, xulosa qilishimiz mumkinki, bu atama ko'pincha inqiroz davrida qonunchilikda qo'llaniladi. Shuni ta'kidlash kerakki, "moliyaviy tizim" atamasining ta'rifining munozaraliligi, uning chegaralarini belgilash bilan moliyaviy huquqning moliyaviy faoliyati, moliyaviy intizom kabi toifalari bilan bevosita bog'liqdir.

"Moliya tizimi" atamasining murakkab, bu tushuncha iqtisodchi olimlar, moliyachilar, ma'muriy mutaxassislar tomonidan ilmiy tadqiqot ob'yekti bo'lishi kerakligi bilan belgilanadi, shuning uchun ushbu atamani ko'rib chiqishda asosiy vazifa - bu tushunchalar doirasini aniqlashdir. Moliya tizimi quyidagi printsiplarga to'g'ri kelishi kerak: moliyaviy tizimning barqarorligi, moliyaviy nazorat va davlat boshqaruvining davlat va moliya organlari bilan o'zaro ta'siri va izchilligi printsiipi, federalizm printsiipi. Bundan tashqari, olimlar ham, qonunchilar ham "moliya tizimi" va "budjet tizimi", "moliya tizimi" va "pul tizimi"

atamalarini chalkashtirishga yo‘l qo‘ymoqda. Aytish mumkinki, soliq va budjet tizimlari moliya tizimining bir qismidir.

Demak, hozirgi zamon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, eng avvalo, o‘zining nochorligini ko‘rsatgan moliya tizimining inqirozi, shuningdek, aniq davlat tomonidan tartibga solish zaruratidir. Deyarli barcha olimlar inqiroz hodisalarini tartibga solishda, shu jumladan, huquqiy tartibga solish, profilaktika choralarini ko‘rish va inqirozga qarshi boshqaruv dasturlarini yaratish orqali davlatning rolini oshirish tendentsiyasini qayd etadilar.

Xalqaro moliya bozori – bu global tizimda bo‘sh moliyaviy resurslarni to‘planishi va ularni qarz oluvchilarga taqdim etilishidir.

Xalqaro moliyaviy munosabatlar – bu qaysiki pul oqimlari harakati sodir bo‘ladigan murakkab tizim bo‘lib, ushbu munosabatlarni quyidagi yo‘nalishlar bo‘yicha guruhlash mumkin:

- Turli mamlakat xo‘jalik subyektlari o‘rtasida munosabatlar;
- Davlatning boshqa mamlakat yuridik va jismoniy shaxslar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar;
- Davlatning boshqa mamlakatlar hukumati va xalqaro moliya tashkilotlari o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar;
- Davlat va xo‘jalik subyektlarining xalqaro moliya institutlari bo‘yicha o‘zaro munosabatlar.

Xalqaro tashkilotlar, shuningdek xalqaro moliya institutlari moliyasi va xalqaro moliya bozori xalqaro moliyani tashkil etuvchi asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. Xalqaro moliya tashkilotlarining nizomida belgilangan funktsiyalarini bajarilishini ta‘minlash ushbu tashkilotlar doirasida shakllantirigan pul mablag‘lari fondlari orqali amalga oshiriladi.

Xalqaro moliyaning asosiy tendensiyalari quyidagilardan iborat:

**Moliya
tendensiyalari**

Jahon miqyosida moliya sohasini tahlil qilish imkoniyatini beradi va xalqaro moliya bozori, xalqaro bank faoliyati, xalqaro moliya korporatsiyalari va qimmatli qog'alqaro moliyaning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

Jahon darajasida moliyaviy operatsiyalarning o'zaro bog'liqliq xoldagi harakatini, (rivojlangan, rivojlanayotgan va o'tish iqtisodiyoti mamlakatlarida) tushuntirib beradi;

Makro va mikrodarajada to'liq moliyaviy faoliyatni tahlil qilish imkoniyatini beradi (mikrodarajada asosiy e'tibor moliya bozorlari va korporatsiyalar, bank operatsiyalari va qimmatli qog'ozlar portfelli boshqarishga, makrodarajada jahondagi moliyaviy faoliyat va moliyaviy bozorlar umumiy xolda o'rganiladi);

Xalqaro moliyaviy operatsiyalar jarayonlarining uzluksizligi va uni doimiy o'zgarishini taxmin qiladi.

1-rasm. Xalqaro moliyaning asosiy tendensiyalari

Xalqaro sohadagi moliyaviy munosabatlar tarkibini ommaviy (davlatlararo) va xususiyya (tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshiruvchi xo'jalik yurituvchi subyektlar) ajratish mumkin. Jahon moliyaviy oqimlariga ta'sir etuvchi omillar:

- davlatning iqtisodiy va moliyaviy holati;
- transmilliy korporatsiyalarning faoliyati va rivojlanishi;
- inflyatsiya tempi;
- tovar va xizmatlar kirib kelishiga nisbatan kapital chiqib ketish hajmining ortishi;
- jahon savdosi holati;
- boshqa omillar.

Moliya bozorlari juda muhim iqtisodiy funktsiyani bajaradi, ya'ni ular o'z daromadlariga nisbatan kam xarajatlar qiluvchi uy xo'jaligi, firmalar va davlat organlaridagi resurslarni, resurslarga muhtoj bo'lgan (daromadlaridan ortiq xarajatlarga talabi mavjud) iqtisodiy subyektlarga o'tkazadi.

Xulosa

So'nggi yillarda xalqaro moliya sohasi zamonaviy moliyaviy metodlarni ishlab chiqish manbasiga aylanmoqda va bu o'z navbatida hududiy moliya tizimlariga ta'sir etishiga hamda hududiy moliya bozorlarining integratsiyalashuv imkoniyatini yaratdi. Masalan, yevroobligatsiyalar bozorining rivojlanishi nafaqat yevropa qimmatli qog'ozlar bozoriga, shu bilan birga AQSh va Yaponiya ichki moliya bozorlariga ta'sir o'tkazdi. Xalqaro moliya bozori

jahon xo'jaligining ajralmas qismi hisoblanadi. Barchaga ma'lumki, iqtisodiy munosabatlar asosida jahon darajasidagi xalqaro mehnat taqsimoti yotadi hamda u jahondagi resurslardan yanada ratsional foydalanish imkoniyatini beradi va xalqaro ishlab chiqarishda ixtisoslashuvini chuqurlashiga olib keladi. Bu jarayonlar mamlakatlar o'rtasidagi, shu jumladan moliya sohasida hamkorlikning yangi formalari shakllantirish bilan bir qatorda moliya tizimining rivojlanish tendetsiyalarini o'z ichiga oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Валерий Дмитриевич Зорькин "Civilization of Law and Development of Russia"
2. E. V. Pokachalova's "Financial Law and Financial Labor Market in Digital Economy"
3. To'ychiyeva N. THE MAIN CHARACTERISTICS OF INNOVATION MANAGEMENT IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM //INTERNATIONAL CONFERENCES. – 2022.
4. Nodira T., Maxfirat T. FOREIGN LANGUAGE PRONUNCIATION IN GRADES 1-4» //РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ. – С. 1133.
5. Rashidov A. (2022). IQTISODIYOTNI TARTIBGA SOLISHDA NOTARIF USULLARINING O'RNI VA AHAMIYATI.

